

Sygn. akt V CSK 18/12

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. D.
przy uczestnictwie K. S. i innych,
o stwierdzenie nabycia spadku po B. S.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 grudnia 2012 r.,
skargi kasacyjnej uczestników postępowania M. S. oraz K. S. reprezentowanego
przez M. S. od postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 21 lipca 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestnika - małoletniego K. S. od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 1 lutego 2011 r., którym stwierdzono, że spadek po B. S. zmarłej w dniu 3 czerwca 2009 r. na podstawie ustawy dziedziczą z dobrodziejstwem inwentarza mąż K. S. i wnuk K. S. w częściach po ½ każdy z nich.

Orzeczenie to oparte zostało na następujących podstawach:

Wnioskodawca A. D. posiada uprawnienie do żądania stwierdzenia nabycia spadku po B. S., ponieważ była ona żoną jego dłużnika K. S., w stosunku do którego prowadzona jest egzekucja z nieruchomości, będącej składnikiem majątku wspólnego małżonków S.

Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu, a w ramach ustawowego kręgu spadkobierców do dziedziczenia doszedł jej mąż K. S. i wobec odrzucenia spadku przez jej synów, małoletni - wnuk K. S., syn M. S. Oświadczenie o odrzuceniu spadku w jego imieniu złożone zostało przez jego ojca z uchybieniem terminu wskazanego w art. 1015 § 1 k.c. Termin do podjęcia tej czynności rozpoczął bieg z dniem 27 listopada 2007 r., a do jej dopełnienia doszło w dniu 28 maja 2010 r. Przedstawiciel ustawowy małoletniego K. S. dowiedział się o tytule powołania syna do spadku po babci w dniu, w którym sam złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku. Dla złożenia tego oświadczenia w imieniu małoletniego wymagane było uzyskanie zezwolenia sądu opiekuńczego. Postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 23 kwietnia 2010 r., udzielające takiego zezwolenia M. S., uprawomocniło się w dniu 15 maja 2010 r., a zatem istniała możliwość dochowania terminu, który upływał w dniu 27 maja 2010 r. Sąd Okręgowy nie podzielił twierdzenia, że termin ten uległ wydłużeniu o czas postępowania prowadzonego przez sąd opiekuńczy, ponieważ niedopuszczalne jest przedłużenie terminu zawitego.

W skardze kasacyjnej uczestnik powołał się na naruszenie prawa materialnego, przewidziane art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., zarzucając że z obrazą art. 1015 k.c. przyjął Sąd Okręgowy, iż oświadczenie o odrzuceniu spadku złożone zostało po upływie wskazanego w nim terminu. Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia

postanowień Sądów obu instancji i orzeczenie, że spadek po zmarłej B. S. nabył w całości jej mąż K. S.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna, ponieważ Sąd Okręgowy nie naruszył prawa materialnego.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. termin jest terminem zawitym prawa materialnego, do biegu którego mają zastosowanie art. 110 do 116 k.c. Początek toku tego czasu liczony jest w odniesieniu do każdego spadkobiercy od dnia, w którym dowiedział się on z właściwego, pewnego źródła o tytule powołania. Oznacza to, że oddzielnie liczony jest jego bieg zarówno co do każdego spadkobiercy, jak i co do dla każdego z tytułów powołania. Przy dziedziczeniu ustawowym w razie dojścia do spadku spadkobiercy powołanego w dalszej kolejności, z uwagi na odrzucenie spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę, termin do złożenia oświadczenia przez spadkobiercę dochodzącego w dalszej kolejności, rozpoczyna się od dnia, w którym dowiedział się on o odrzuceniu spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę. Jeżeli spadkobierca nie ma zdolności do czynności prawnych, początkiem terminu w stosunku do niego jest dzień, w którym o tytule jego powołania dowiedział się jego przedstawiciel ustawowy. Ukształtowanie w art. 1015 § 1 k.c. terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jako terminu zawitego prawa materialnego oznacza, że z chwilą jego upływu wygasa uprawnienie do skorzystania z tego prawa podmiotowego, a oświadczenie złożone po upływie terminu nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Upływ terminu uwzględniany jest z urzędu, nie ma żadnych możliwości jego przedłużenia, a w art. 1015 § 2 k.c. przewidziane zostały konsekwencje biernego zachowania się spadkobiercy, w postaci prostego przyjęcia spadku, zaś w odniesieniu do osoby nie mającej pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoby, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoby prawnej, niezłożenie oświadczenia w terminie jest jednoznaczne z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Do cech charakterystycznych tego terminu, odróżniających go od terminu przedawnienia należy, poza skutkiem upływu, niedopuszczalność umownego kształtowania go przez strony, określenie początku biegu od dowiedzenia się o zaistnieniu wskazanego zdarzenia (tytułe powołania do spadku), znacznie krótszy czasokres w porównaniu z terminami przedawnienia, podyktowany względami zarówno ochrony spadkobiercy, jak i pewności co do dziedziczenia. Nie mają zastosowania do tego terminu przepisy kodeksu cywilnego regulujące przedawnienie roszczeń, w tym również te związane z zawieszeniem (art. 121 k.c.), z wstrzymaniem (art. 122 k.c.) oraz z przerwaniem (art. 123 k.c.) biegu terminu. Ponadto przyczyny zezwalające na wskazane wydłużenie terminu przedawnienia zostały w tych przepisach wyczerpująco wymienione, a zatem wyłączona jest dopuszczalność przyjmowania za takie przyczyny innych przeszkód. Czynności prawne podejmowane przez przedstawiciela ustawowego w imieniu osoby nie mającej pełnej zdolności do czynności prawnych są traktowane jako czynności prawne tej osoby (art. 98 § 1 k.r.o. w związku z art. 95 § 2 k.c.). Działania podjęte przez przedstawiciela ustawowego małoletniego uczestnika, mające na celu uzyskanie zezwolenia na złożenie w jego imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku, nie pozbawiły go realnej możliwości wykonania tej czynności przed upływem sześciomiesięcznego terminu od złożenia przez niego takiego oświadczenia.

Sąd Najwyższy, stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., będąc związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz podstaw. Nie ma zatem uzasadnienia, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, do rozważania, czy i jaki wpływ na bieg tego terminu miałoby uzyskanie wymaganego orzeczenia sądu rodzinnego po upływie tego terminu, skoro taka sytuacja nie miała miejsca.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.